

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **F. V.**, zast. JUDr. Marií Piekarzovou, advokátkou, se sídlem Těšínská 1495, Šenov, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 14. 11. 2012, č. j. 41 Ad 22/2012 – 22,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 11. 2012, č. j. 41 Ad 22/2012 – 22, **se zrušuje.**

II. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 24. 4. 2012, č. j. X, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

III. V řízeních o kasační stížnosti a o žalobě proti rozhodnutí o námitkách České správy sociálního zabezpečení ze dne 24. 4. 2012, č. j. X, **je** žalovaná **povinna** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 1936 Kč (tisícdevětsettřicetšest korun) do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupkyně JUDr. Marie Piekarzové, advokátky, se sídlem Těšínská 1495, Šenov.

Odůvodnění:

I.
Předcházející řízení a obsah kasační stížnosti

[1] Rozhodnutím ze dne 24. 4. 2012, č. j. X (dále též „napadené rozhodnutí“), byly zamítnuty námitky žalobce a potvrzeno rozhodnutí žalované ze dne 20. 12. 2011, jímž zamítla žádost žalobce o změnu výše starobního důchodu ze dne 21. 11. 2011 pro nesplnění podmínek ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) nařízení vlády č. 363/2009 Sb., o stanovení důchodového věku a přepočtu starobních důchodů některých horníků, kteří začali vykonávat své zaměstnání před rokem 1993 (dále jen „nařízení vlády č. 363/2009 Sb.“). V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaná uvedla, že provedla šetření u společnosti LIKOL, s.r.o., a státního podniku Diamo, právního nástupce státního podniku Jihomoravské lignitové doly. Státní podnik Diamo žalované sdělil, že nemá k dispozici žádné záznamy o počtu směn žalobce, které získal žalobce v I.AA pracovní kategorii v hlubinných dolech po 31. 12. 1992. Společnost LIKOL, s. r. o., zaslala potvrzení podle § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb., podle nějž žalobce od července 1994 do prosince 1995 odpracoval 231 směn v I.AA pracovní kategorii v hlubinných dolech. Žalobce podle žalované před 1. 1. 1993 získal 4923 kalendářních dnů v zaměstnání v hornictví v I.AA pracovní kategorii v hlubinných dolech; žalovaná tuto dobu v souladu s § 1 písm. b) nařízení vlády č. 363/2009 Sb., vynásobila koeficientem 0,6 a zaokrouhlila směrem nahoru, tudíž žalobce před 1. 1. 1993 získal 2954 směn v zaměstnání v hornictví v I.AA pracovní kategorii v hlubinných dolech. V období po 1. 1. 1993 žalobce dle potvrzení společnosti LIKOL, s. r. o., získal 231 směn v zaměstnání v hornictví v I.AA pracovní kategorii v hlubinných dolech. Celkem tedy před 1. 1. 2009 žalobce získal 3185 směn v zaměstnání v hornictví I.AA pracovní kategorie v hlubinných dolech, přičemž jeho zaměstnání neskončilo z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice. Žalobce proto dle žalované nesplnil podmínky ustanovení § 1 písm. b) nařízení vlády č. 363/2009 Sb., jelikož nezískal celkem alespoň 3300 směn v zaměstnání v hornictví, ani 2200 směn v zaměstnání v uranových dolech. Dobu zaměstnání v preferované pracovní kategorii hodnotí žalované na základě evidenčních listů důchodového pojištění nebo potvrzení vydaného dle § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb. zaměstnavatelskou (nástupnickou) organizací. Čestné prohlášení žadatele o důchod a dvou svědků lze v souladu s ustanovením § 85 odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb., použít k prokázání doby pojištění, a to za předpokladu, že tuto dobu pojištění nelze prokázat jiným způsobem. K prokázání výkonu zaměstnání v určité pracovní kategorii nelze podle žalované použít čestného prohlášení účastníka řízení a dvou svědků, a to ani analogicky podle ustanovení § 85 odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb. Žalovaná dále žalobce poučila, že se může obrátit na zaměstnavatelskou (případně nástupnickou) organizaci a požádat o vystavení nového potvrzení dle § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb. na základě rozhodnutí komise pamětníků.

[2] Žalobce proti napadenému rozhodnutí brojil žalobou ze dne 14. 5. 2012, v níž tvrdil, že od uzavření pracovní smlouvy dne 2. 4. 1979 až do ukončení pracovního poměru dne 31. 12. 1995 pracoval u zaměstnavatele Jihomoravské lignitové doly, s.p., Důl 1. Máj Dubňany, převážnou dobu jako horník v hlubinném dolu, pouze v roce 1985 a 1990 odpracoval část v pracovní kategorii I. nebo II. K výkonu práce horníka se trvale vrátil od 1. 1. 1991, jak dokládá Dohoda o změně pracovní smlouvy. Souhlasí proto se žalovanou, že před 1. 1. 1993 v pracovní kategorii I.AA získal celkem 4923 kalendářních dní, což po přepočtu činí 2954 směn odpracovaných v této kategorii. Nesouhlasí však s tím, že po 1. 1. 1993 získal pouze 231 směn v zaměstnání v I.AA pracovní kategorii, protože i po 1. 1. 1993 pracoval podle pracovní smlouvy na pozici horníka v hlubinném dolu. V roce 1994, kdy se

realizoval útlum těžby, prováděla likvidační práce společnost LIKOL s.r.o., a to prostřednictvím zaměstnanců Jihomoravských lignitových dolů, mezi nimiž byl i žalobce. Žalobce ve vztahu k evidenci této společnosti dále poukazoval na to, že není úplná, neboť její část byla zničena při povodních v roce 2002. Teprve po přijetí nařízení vlády č. 363/2009 Sb. žalobce zjistil dotazem na právního nástupce Jihomoravských lignitových dolů, s.p., společnost DIAMO s.p., že po celý kalendářní rok 1993 nebyla vedena evidence fárání a vykonání důlní směny, což žalobce hodnotil jako porušení § 13 odst. 2 zákona č. 98/1987 Sb., o zvláštním příspěvku horníkům, ve znění pozdějších předpisů. Žalobce se odvolával na Oznámení o přiznání ZPH – útlumového ze dne 11. 1. 1996, podle nějž pracoval více než 15 let v zaměstnání v hornictví v I.AA kategorii, přičemž toto zaměstnání ukončil 31. 12. 1995 z důvodu provádění útlumového programu. Žalobce k prokázání svých nároků žalované předložil čestná prohlášení bývalých spoluzaměstnanců ze šachty, kteří potvrzují oprávněnost jeho nároku; tato prohlášení však byla žalovanou nesprávně odmítnuta. Žalobce si byl vědom, že § 85 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“), se týká prokázání doby pojištění, což není žalobcův případ. Jestliže ale zákon umožňuje tento důkazní prostředek ve vztahu k době pojištění, tím spíše by jím podle žalobce mělo jít prokázat výkon zaměstnání v určité pracovní kategorii, zvláště když počet směn nemůže prokázat jiným způsobem. Žalobce byl přesvědčen, že postup žalované je formalistický, což shledával jako rozporné s judikaturou Ústavního soudu. Žalobce se dovolával smyslu a účelu § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, který spatřoval v tom, aby bylo umožněno prokázat skutečnost čestným prohlášením, pokud ji nelze prokázat jinak, a to v případech, kdy nikoli žadatel sám, ale zaměstnavatel porušil svoji povinnost vést řádnou evidenci

[3] Žalovaná se k žalobě vyjádřila podáním ze dne 17. 9. 2012, v němž uvedla, že žalobce je poživatelem starobního důchodu přiznaného podle § 30 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), a to na základě rozhodnutí žalované ze dne 4. 4. 2006. Součástí tohoto rozhodnutí je i osobní list důchodového pojištění, podle něhož získal žalobce do 31. 12. 1992 dobu pojištění v zaměstnání v preferované I.AA pracovní kategorii v hornictví v hlubinných dolech v rozsahu 4923 dnů. Žalobce ke své žádosti podle nařízení vlády č. 363/2009 Sb., doložil potvrzení zaměstnavatele LIKOL, spol. s r. o., že od 1. 5. 1994 do 31. 12. 1995 získal celkem 231 směn v hornictví v hlubinných dolech. Při aplikaci § 1 písm. b) nařízení vlády č. 363/2009 Sb., žalovaná dospěla k závěru, že žalobce po přepočtu odpracoval v hornictví celkem 3185 směn, tudíž nebyly splněny podmínky tohoto nařízení pro zvýšení starobního důchodu. Žalovaná provedla v rámci námitkového řízení další šetření, přičemž podnik DIAMO s. p. uvedl, že nemá k dispozici žádné záznamy odfáraných směnách po 31. 12. 1992 bývalých zaměstnanců Jihomoravských lignitových dolů. Ve vztahu k dokumentaci společnosti LIKOL, spol. s r.o., žalovaná uvedla, že společnost ji potvrdila počet směn žalobce na základě dochované dokumentace, což nemusí jednoznačně znamenat, že by dokumentace nebyla úplná; pokud by nebyla úplná, společnost by tuto skutečnost ve svém potvrzení zmínila. K ustanovení § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení žalovaná namítla, že jeho účelem je možnost prokázat spornou dobu pojištění, což není případ žalobce, neboť ten má všechny

doby pojištění řádně zhodnoceny. Pouze zaměstnavatel může dle žalované zařadit zaměstnance do příslušné pracovní kategorie a odsouhlasit počet směn získaných při daném výkonu práce. Zápočet doby pojištění v preferované I.AA pracovní kategorii pouze na podkladě svědeckého prohlášení nezaručuje objektivitu, zvláště když pravomoc v tomto směru má pouze zaměstnavatel. Započtením těchto dob by se žalovaná dopustila diskriminace vůči těm, kteří dobu pojištění v preferované pracovní kategorii prokazatelně získali. Z předložených dokladů žalované nevyplývá, že by tyto vycházely z nedostatečného skutkového zjištění. Žalovaná tvrdila, že žalobce upozornila na to, že se má obrátit na svého bývalého zaměstnavatele ohledně vystavení nového potvrzení podle § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb., a to na základě případného stanoviska komise pamětníků.

[4] Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 14. 11. 2012, č. j. 41 Ad 22/2012 – 22, žalobu jako nedůvodnou zamítl. V odůvodnění uvedl, že mezi stranami je sporný počet směn vykázaných v I.AA kategorii za dobu od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1995. Poukázal na to, že podle potvrzení podniku DIAMO z 15. 4. 2011 žalobce odpracoval 228 směn v roce 1993, 173 směn v roce 1994 a 216 směn v roce 1995, ale že nemá žádná záznamy o tom, že by tyto směny byly odpracovány v podzemí Jihomoravských lignitových dolů. V dalším sdělení ze dne 1. 3. 2012 týž podnik k dotazu žalované uvedl, že nemá k dispozici žádné záznamy o odfáraných směnách po 31. 12. 1992 bývalých zaměstnanců Jihomoravských lignitových dolů. Žalovaná tedy zjistila, že žalobce odpracoval celkem 3185 směn v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, tudíž žalobce nesplnil podmínku, podle níž nárok vzniká pouze po získání 3300 směn. Soud souhlasil s postupem žalované, která odmítla na věc aplikovat § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, protože z nařízení vlády č. 363/2009 Sb. vyplývá jediná možnost ohledně prokazování odfáraných směn, a to na základě potvrzení vydaného zaměstnavatelem. Soud se rovněž ztotožnil se stanoviskem žalované, že žalobce má možnost obrátit se na DIAMO, s.p., případně LIKOL, s. r. o., předložit jim čestná prohlášení se žádostí, aby mu v souladu s ustanovení § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb. potvrdily počet směn, a to právě s ohledem na skutečnosti, které za dobu od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1995 vyplývají z čestných prohlášení, jež má žalobce k dispozici.

[5] Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 14. 11. 2012, č. j. 41 Ad 22/2012 – 22, podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost ze dne 18. 12. 2012, v níž uvedl, že napadá rozsudek z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel dovozoval, že doložil splnění podmínek nařízení vlády č. 363/2009 Sb., neboť do 31. 12. 1992 získal 4923 dnů zaměstnání v I.AA pracovní kategorii, což po přepočtu znamená získání 2954 odpracovaných směn. Protože dále doložil potvrzení od zaměstnavatele LIKOL, s. r. o., ohledně období od 1. 5. 1994 do 31. 12. 1995, v němž odpracoval 231 směn, a protože předložil čestná prohlášení bývalých spolupracovníků i rozhodnutí bývalého zaměstnavatele o přiznání zvláštního příspěvku horníkům, podle nichž od ledna 1993 do 31. 12. 1993 odpracoval 228 směn, je jeho nárok prokázán. Žalovaná proto jeho žádost o přepočet starobního důchodu nesprávně zamítla pro nesplnění podmínky 3300 odpracovaných směn, přičemž vyjádřil přesvědčení, že měla postupovat analogicky podle § 85 odst. 5 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a nikoli takto formalisticky. Stěžovatel opakoval, že smyslem výše citovaného

ustanovení je umožnit žadateli prokázat určitou skutečnost čestným prohlášením svým a svědků v případě, že tuto skutečnost nemůže prokázat jinak, a to tehdy, kdy zaměstnavatel porušil svoji povinnost vůči žalované, takže evidence, z níž následně žalovaná vychází, je neúplná. Stěžovatel uznává, že se věcně jedná o poněkud jiný případ, ale jde o analogickou situaci, protože bývalý zaměstnavatel nevedl řádně příslušnou evidenci. Stěžovatel si proto klade otázku, zda by v případě porušení povinnosti vést řádnou evidenci byl nárok podle nařízení vlády vůbec prokazatelný. Stěžovatel proto vytýkal krajskému soudu, že souhlasil s postupem žalované. Stěžovatel z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 1. 2010, č. j. 6 Ads 129/2009 – 74, dovozoval, že v řízení o nárok dle nařízení vlády č. 363/2009 Sb., lze použít jako důkaz všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Stěžovatel důkazní prostředky předložil, nikdo jejich věcnou správnost nezpochybnil, přesto je z formálních důvodů nikdo neprovedl. O průkaznosti těchto důkazních prostředků svědčí fakt, že žalovaná i soud vyzývají stěžovatele, aby se sám obrátil na svého bývalého zaměstnavatele se žádostí o vydání potvrzení právě na jejich základě. Za podstatné stěžovatel považoval výkon hornické práce v podzemí hlubinného dolu; jeho kvalifikace do pracovní kategorie je druhotná, neboť tu lze zjistit nahlédnutím do příslušného předpisu. Výkon práce horníka prokázal čestnými prohlášeními a rozhodnutím o přiznání zvláštního příspěvku horníkům. Stěžovatel proto nesouhlasil, že by nebylo prokázáno odpracování nejméně 3300 směn v zaměstnání v hornictví před 1. 1. 2009. Poukazoval na to, že stát a státní podnik porušil právo, pokud neevidoval důlní směny. Stěžovatel dospěl k závěru, že jeho důkazní prostředky nebyly nikým vyvráceny, ale nebyly akceptovány pouze z formálních důvodů; na druhou stranu ale tytéž důkazní prostředky má stěžovatel použít ve své žádosti k bývalému zaměstnavateli o vystavení nového potvrzení. Stěžovatel v neposlední řadě namítal nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu, protože § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb. upravuje postup zaměstnavatele a žalované při vydání potvrzení, nestanoví však, že by tento důkazní prostředek byl jediný. Odůvodnění napadeného rozsudku ohledně zařazování zaměstnání do kategorie neodpovídá předmětu sporu, neboť nikdo nerozporoval, zda činnost vykonávaná stěžovatelem byla uvedena v rezortním seznamu.

[6] Žalovaná se ke kasační stížnosti vyjádřila podáním ze dne 7. 1. 2013, ve kterém pouze uvedla, že se ztotožňuje s názorem krajského soudu.

II.
Posouzení kasační stížnosti

[7] Stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek Krajského soudu v Brně vzešel (ustanovení § 102 s. ř. s.), kasační stížnost je včasná (ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s.) a přípustná, neboť nejsou naplněny důvody podle ustanovení § 104 s. ř. s. způsobující její nepřípustnost.

[8] Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněného důvodu. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[9] Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatel podal z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Nejvyšší správní soud proto rozsudek Krajského soudu v Brně přezkoumal podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Podle písm. a) tohoto ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené *„nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.“* Nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení spočívá v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor. Podle písm. b) téhož ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené *„vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.“* Podle písm. d) téhož ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené *„nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.“*

[10] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[11] K otázce nepřezkoumatelnosti pro nesrozumitelnost či nedostatek důvodů rozhodnutí se vyjádřil Nejvyšší správní soud, např. ve svém rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 – 75, (všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), takto:

[12] *„Za nesrozumitelné lze obecně považovat takové soudní rozhodnutí, jehož výrok je vnitřně rozporný, kdy nelze zjistit, zda soud žalobu zamítl nebo o ní odmítl rozhodnout, případy, kdy nelze seznat co je výrok a co odůvodnění, dále rozhodnutí, z něhož není patrné, které osoby jsou jeho adresátem, rozhodnutí s nevhodnou formulací výroku, která má za následek, že rozhodnutí nikoho nezavazuje apod. Nedostatkem důvodů pak nelze rozumět dílčí nedostatky odůvodnění soudního rozhodnutí, ale pouze nedostatek důvodů skutkových. Skutkovými důvody, pro jejichž nedostatek je možno rozhodnutí soudu zrušit pro nepřezkoumatelnost, budou takové vady skutkových zjištění, která utvářejí rozhodovací důvody, typicky tedy tam, kde soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem anebo tam, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy v řízení byly provedeny.“*

[13] V případě napadeného rozsudku se krajský soud nedopustil výše uvedené nesrozumitelnosti v podobě vnitřní rozpornosti výroku, nerozlišení výroku a odůvodnění, nezjistitelnosti jeho adresátů či nevhodné formulace, protože napadené rozhodnutí jasně a přehledně obsahuje všechny zákonem předepsané náležitosti. Ostatně samotný stěžovatel jeho obsahu porozuměl, pouze s jeho obsahem nesouhlasí, což nepředstavuje důvod pro zrušení napadeného rozsudku pro jeho nesrozumitelnost. Poukazuje-li stěžovatel na to, že odůvodnění napadeného rozsudku v části týkající se možnosti

prokázání doby práce v pracovní kategorii I.AA pouze na základě potvrzení zaměstnavatele je nedostatečné, nenaplňuje tato argumentace kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., protože krajský soud svůj názor na žalobní argumentaci uvedl. To, zda je toto vypořádání žalobní argumentace správné či nikoli, nepředstavuje důvod pro zrušení rozsudku pro jeho nepřezkoumatelnost.

[14] Podle ustanovení § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb., *„zaměstnavatelé, u nichž byly v období od 1. ledna 1993 do 31. prosince 2008 zaměstnány osoby vykonávající zaměstnání v hornictví, potvrzují počet směn odpracovaných v zaměstnání v hornictví na žádost těchto osob, a to na tiskopisu vydaném Českou správou sociálního zabezpečení.“*

[15] Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že státní podnik DIAMO, odštěpný závod GEAM, 592 51 Dolní Rožínka, v dopisu ze dne 15. 4. 2011 uvedl, že žalobce má na mzdových listech vykázáno 228 odpracovaných směn v roce 1993, 173 směn v roce 1994 a 216 směn v roce 1995; zároveň bylo uvedeno, že tento bývalý zaměstnvatel nemá žádné záznamy o tom, že tyto směny byly odpracovány v podzemí Jihomoravských lignitových dolů, s.p. Hodonín. Společnost LIKOL, spol. s r.o., v dopisu ze dne 28. 3. 2012 sdělila, že od svého vzniku 1. 6. 1994 prováděla mj. likvidaci důlních děl, přičemž k tomuto účelu jí byli zapůjčeni někteří zaměstnanci Jihomoravských lignitových dolů, s.p. Žalobce u této společnosti odpracoval 231 směn v zaměstnání v hornictví v I.AA pracovní kategorii (od července 1994 do prosince 1995). K dotazu žalované státní podnik DIAMO, odštěpný závod GEAM, 592 51 Dolní Rožínka v přípisu ze dne 1. 3. 2012 sdělil, že nemá žádné záznamy o odfáraných směnách po 31. 12. 1992 bývalých zaměstnanců Jihomoravských lignitových dolů, s. p. Hodonín. Součástí správního spisu jsou rovněž námitky stěžovatele ze dne 16. 1. 2012, k nimž jako přílohu připojil Oznámení o přiznání ZPH – Útlumového, ze dne 11. 1. 1996, v jehož odůvodnění stojí, že stěžovatel splňuje podmínky podle zákona č. 98/1987 Sb., ve znění pozdějších předpisů, protože vykonával zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví v I.AA pracovní kategorii nejméně 15 let.

[16] Nejvyšší správní soud považuje závěry žalované o tom, že se stěžovateli nepodařilo prokázat, že odpracoval celkem 3300 směn před 1. 1. 2009 v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, které bylo podle předpisů účinných před tímto dnem zařazeno mezi zaměstnání I. pracovní kategorie zakládající nárok na starobní důchod při dosažení věku aspoň 55 let, za ryze formální a nemající oporu v proběhnuvším dokazování.

[17] K použitelnosti čestných prohlášení a závěrů tzv. „komise pamětníků“ nejen ohledně prokazování doby pojištění, ale i charakteru zaměstnání a jeho podřazení pod příslušnou pracovní kategorií se Nejvyšší správní soud vyjádřil v rozsudku ze dne 27. 5. 2009, č. j. 4 Ads 12/2009 – 83, v němž uvedl, že *„takto v řízení postupoval i Krajský soud v Ostravě a poté co zjistil, že stěžovatelce se nepodařilo odstranit rozpor mezi údaji uvedenými v Příloze k žádosti o důchod č. 126 s údaji uvedenými v dříve již předložených evidenčních listech důchodového pojištění, pokusil se o to sám provedením celé řady důkazů, zejména výpovědí svědků tak, jak bylo již výše konstatováno v rekapitulační části tohoto rozsudku. Nutno uvést, že Přílohy č. 126 k žádosti o důchod žalobce byly předloženy dvě, první ze 17. 8. 2001, v níž je uvedeno, že doba výkonu zaměstnání P. D. v preferované pracovní*

kategorii I. A trvala od 1. 7. 1967 do 31. 7. 1968 v počtu 397 dnů, jednalo se o povolání provozního zámečníka č. 22-0-55 (pořadové číslo podle resortního seznamu FMHTS a FMHSE MP ČR 250802 I. A). Stejně tak byla hodnocena doba od 1. 8. 1970 do 31. 12. 1992 v počtu 8189 dnů. Organizace potvrdila pravdivost údajů uvedených v příloze k žádosti o důchod podle výsledků šetření komise pamětníků. Doklad je opatřen razítkem zaměstnavatele – Hutních montáží Ostrava a. s. a podpisem odpovědného pracovníka organizace. Totožné údaje jsou obsahem další „Přílohy k žádosti o důchod podle zák. o sociálním zabezpečení k průkazu zaměstnání patřících do I. a IL. pracovní kategorie podle nařízení vlády ČSSR č. 117/1988 Sb.“, který je rovněž založen ve spise. Kromě výše již uvedeného obsahuje tato příloha dodatek, že výkon povolání v preferované pracovní kategorii byl prokázán na základě jednání v komisi pamětníků (šlo zřejmě již o druhou komisi pamětníků), neboť příloha byla vyhotovena 1. 9. 2005. Je k ní připojen záznam z jednání komise pamětníků z téhož data, v němž se uvádí, že byl přítomen M. V., K. Š. a J. B. a za Hutní montáže Ostrava A. T. – vedoucí personálních služeb. Podle záznamu byla projednána čestná prohlášení o výkonu zaměstnání v preferované pracovní kategorii u celkem 8 pracovníků organizace, mezi nimi též u P. D. Komise pamětníků po seznámení se s jednotlivými případy osvědčila, že čestná prohlášení souhlasí se skutečnostmi, které umožňují zařadit a potvrdit odpracovanou dobu v I. pracovní kategorii pro účely starobního či jiného důchodu. Vzhledem k tomu, že jiné doklady nemohl již krajský soud od bývalého zaměstnavatele žalobce získat, neboť ten již v průběhu správního řízení sdělil stěžovatelce přípisem ze dne 22. 8. 2006, že v současné době není již schopen vysvětlit uváděný rozpor mezi evidenčními listy a „Přílohou č. 126“ mj. proto, že A. T., který tyto záležitosti vyřizoval, není již zaměstnancem společnosti, přičemž uvedený zápis z jednání komise pamětníků o případu P. D. bývalému zaměstnavateli nepředal a dále soudu sdělil přípisem ze dne 16. 4. 2007, že při povodních v roce 1997 byl archív bývalého sídla Hutních montážích v Hrušovské ulici v Ostravě zničen a nejsou tudíž k dispozici pracovní smlouvy, případné změny pracovních smluv či jiné doklady, z nichž by bylo možno potvrdit, zda jsou profese uvedené v evidenčních listech v rozporu s tehdejší realitou a nejsou tudíž k dispozici žádné autentické podklady, které by potvrzovaly pracovní zařazení stěžovatele, přistoupil krajský soud k doplnění dokazování výslechem žalobce a zejména pak výslechem svědků. Výslechy svědků byly zaměřeny jednak na zjištění způsobu vyplňování evidenčních listů o dobách zaměstnání a výdělku v organizaci Hutní montáže Ostrava, vedení evidence zařazování zaměstnání do jednotlivých pracovních kategorií, dále na zjištění konkrétní pracovní činnosti, kterou žalobce v organizaci vykonával (z hlediska ověření, zda šlo o práci zařaditelnou podle příslušného resortního seznamu do preferované pracovní kategorie) a konečně na zjištění způsobu vyplnění „Přílohy č. 126“ po projednání žalobcova případu v tzv. komisi pamětníků.“

[18] Z výše citovaného rozsudku Nejvyššímu správnímu soudu vyplývá, že je možné na základě čestného prohlášení žadatele o důchod a dalších minimálně 2 svědků ve spojení s dalšími důkazními prostředky prokazovat nejen dobu pojištění, ale i druh práce a její zařazení do příslušné pracovní kategorie. Nejvyšší správní soud proto nesouhlasí s tím, že v posuzované věci byla čestná prohlášení odmítnuta s odkazem na to, že měla být uplatněna stěžovatelem u jeho bývalého zaměstnavatele. Nejvyšší správní soud naopak dospívá k tomu závěru, že § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb. upravuje pouze to, že zaměstnavatelé mají vydávat příslušná potvrzení o zaměstnání v hornictví v období od 1. 1. 1993 do 31. 12. 2008. V souladu s ustanovením § 107 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění je tímto nařízením pouze uložena zaměstnavatelům povinnost vystavovat

potvrzení, jeho formulace však neodůvodňuje závěr, že toto potvrzení je jediný možný a přijatelný důkazní prostředek. Citovaný předpis by totiž musel stanovit, že příslušné doby zaměstnání se prokazují pouze potvrzeními vydanými těmito zaměstnavateli.

[19] Závěr přijatý žalovanou, že pro posouzení nároku může přijmout pouze potvrzení vydané bývalým zaměstnavatelem, by mohl vést k absurdním závěrům v případě, kdy bývalí zaměstnavatelé zanikli bez jakéhokoli právního nástupce; v takovém případě by nemusel být nikdo, kdo by byl podle této konstrukce příslušný vydat potvrzení. Žalovaná rovněž přehlíží fakt, že potvrzení vydaná zaměstnavateli mohou být i nesprávná, a to z různých důvodů. Právě ve výše citovaném rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2009, č. j. 4 Ads 12/2009 – 83, se na základě následného prokazování dospělo k závěru, že evidenční listy byly neúplné.

[20] Nejvyšší správní soud v tomto směru zdůrazňuje, že je to právě žalovaná coby specializovaný orgán státní správy rozhodující ve věcech důchodového pojištění, která vede správní řízení. Disponuje proto příslušnými procesními prostředky pro to, aby zjistila stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu). Nemůže proto svou odpovědnost za řádný průběh a výsledek řízení přenést na zaměstnavatele a vyčkávat na jeho potvrzení.

[21] Postup žalované požadující předložení potvrzení vydaného bývalým zaměstnavatelem může vést k dalším komplikacím v případě, kdy takovýto zaměstnavatel z různých důvodů předmětné potvrzení odmítne vydat. Důvody tohoto odmítnutí mohou být jak zcela protiprávní spočívající ve vytvoření protiprávního tlaku na bývalého zaměstnance, tak i pochopitelné a lidsky omluvitelné, neboť zaměstnavatelé nemusejí mít z různých důvodů (např. povodně) zachovanou celou evidenci, případně z důvodu složitosti problematiky a odstupu času nebudou schopni takovéto potvrzení vystavit. V předmětném případě se bývalý zaměstnavatel rovněž zdráhá vydat žalovanou požadované potvrzení, a to z důvodu neexistence příslušné evidence.

[22] Nejvyšší správní soud nesdílí stanovisko krajského soudu a žalované, že čestná prohlášení měl stěžovatel předložit bývalému zaměstnavateli, který je pravděpodobně měl automaticky podle jejich názoru přijmout a na jejich základě vydat potvrzení dle § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb. Bývalý zaměstnavatel se i nadále může zdráhat vydat jakékoli potvrzení právě s ohledem na to, že žádnou vlastní evidenci nemá a že dle jeho názoru se stěžovatel má v takovémto sporném případu obrátit na žalovanou s tím, že je to ona, která vede příslušné správní řízení. Na druhou stranu, pokud by takováto praxe fakticky existovala, tj. že bývalí zaměstnavatelé na základě čestných prohlášení bez jakékoli evidence potvrdí svým bývalým zaměstnancům počet směn v hornictví, a jejich potvrzení je tedy ryze formálního charakteru, není Nejvyššímu správnímu soudu jakkoli zřejmé, proč k těmto čestným prohlášením nemohla přihlédnout i žalovaná v průběhu předmětného správního řízení.

[23] Odhlédne-li Nejvyšší správní soud od předložených čestných prohlášení, považuje Nejvyšší správní soud skutková zjištění obsažená ve správním spise za vnitřně rozporná. Mezi stranami není sporné, že stěžovatel získal před 1. 1. 1993 celkem 4923 dnů v I.AA

pracovní kategorii (v hornictví), tj. 13 let a 178 dnů. Stěžovatelem bylo doloženo, že na základě Oznámení o přiznání ZPH – útlumového ze dne 11. 1. 1996 mu byl přiznán útlumový příspěvek horníkům. Podle tohoto oznámení stěžovatel ke dni jeho vydání získal více než 15 let v I.AA pracovní kategorii. Žalovaná přitom stěžovateli za období let 1993 – 1995 uznala pouze 231 směn, a to podle potvrzení vydaného společností LIKOL, spol. s r.o. Nejvyšší správní soud si je vědom rozdílu mezi počtem odpracovaných kalendářních dnů v zaměstnání a směnami, na druhou stranu dospívá k závěru, že pro získání útlumového příspěvku pro dosažení 15 let v hornictví v I.AA pracovní kategorii stěžovateli pravděpodobně nestačilo odpracování pouhých 231 směn v období od ledna 1993 do prosince 1995. Žalovaná se přitom touto otázkou nezabývala a pouze se odvolávala na potvrzení od bývalého zaměstnavatele podle § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb., aniž by bylo jakkoli zpochybněno, že stěžovatel i po 1. 1. 1993 pracoval u téhož zaměstnavatele a s ohledem na doloženou pracovní smlouvu a Oznámení o přiznání ZPH – útlumového ze dne 11. 1. 1996 vykonával pravděpodobně stejnou činnost jako před 31. 12. 1992.

III.
Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[24] Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání napadeného rozsudku Krajského soudu v Brně k závěru, že byl naplněn tvrzený důvod pro podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s., aniž by bylo třeba aplikovat ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. Kasační stížnost je proto důvodná a Nejvyšší správní soud výrokem I. podle § 110 odst. 1 s. ř. s. rozsudek krajského soudu zrušil.

[25] Podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. „*zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, a pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu nebo vyslovení jeho nicotnosti; ustanovení § 75, 76 a 78 se použijí přiměřeně.*“ Podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. „*soud zruší napadené rozhodnutí pro vady řízení bez jednání rozsudkem proto, že skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí, je v rozporu se spisy nebo v nich nemá oporu anebo vyžaduje rozsáhlé nebo zásadní doplnění.*“

[26] Nejvyšší správní soud po provedeném řízení dospěl k závěru, že žalovaná nedostatečně zjistila skutkový stav věc, neboť z ryze formálních důvodů požadovala potvrzení bývalého zaměstnavatele vydaného podle § 4 nařízení vlády č. 363/2009 Sb., aniž by zohlednila dokumenty, které jí stěžovatel předložil nebo které získala vlastním šetřením a vyhodnotila je v jejich souhrnu; krajský soud proto napadené rozhodnutí měl z tohoto důvodu zrušit. Na správním orgánu tak bude znovu posoudit, zda stěžovatel od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1995 vykonával práci v I.AA pracovní kategorii a kolik směn takto vykonal. Za tím účelem doplní dokazování v tom smyslu, že provede výslech stěžovatele a svědků, kteří učinili čestné prohlášení. Tyto důkazní prostředky dále porovná s údaji, jež má ve své vlastní evidenci, a s informacemi, kterými disponuje bývalý zaměstnavatel státní podnik DIAMO. Teprve po provedení tohoto rozsáhlého dokazování bude mít žalovaná řádné podklady pro posouzení oprávněnosti nároku stěžovatele dle nařízení vlády č. 363/2009 Sb.

[27] Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. *„zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti. Rozhodl-li Nejvyšší správní soud současně o odmítnutí návrhu, zastavení řízení, o postoupení věci nebo způsobem podle odstavce 2, rozhodne i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu.“*

[28] Na Nejvyšším správním soudu proto bylo, aby rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti, jakož i o náhradě nákladů řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu. O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti stěžovatele rozhodl Nejvyšší správní soud výrokem III. ve smyslu ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. tak, že žalovaná je povinna zaplatit stěžovateli k rukám jeho zástupkyně JUDr. Marie Piekarzové, advokátky, se sídlem Těšínská 1495, Šenov, odměnu ve výši 1936 Kč za zastupování za dva úkony právní pomoci (převzetí zastoupení a sepis kasační stížnosti) a příslušný paušál, (ustanovení § 9 odst. 2, ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) a d), ustanovení § 13 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif ve spojení s čl. II vyhlášky č. 486/2012 Sb.). Odměna byla navýšena o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, neboť advokátka je plátkyní DPH.

[29] Ve vztahu k nákladům řízení před krajským soudem Nejvyšší správní soud uvádí, že podle obsahu soudního spisu procesně úspěšnému stěžovateli náklady nevznikly, neboť ten v řízení před krajským soudem nebyl zastoupen advokátem a řízení ve věcech důchodového pojištění je osvobozeno od soudních poplatků.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. července 2013

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu